

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 08-01-2021 r.

VII.511.46.2020.MAW

**Pani
Anna Zolotar-Wiśniewska
Dyrektorka
Biura Służby Prawnej
Trybunału Konstytucyjnego
Trybunał Konstytucyjny
w Warszawie**

mail: bsp@trybunal.gov.pl

Szanowna Pani Dyrektorko,

dziękuję za pismo przesłane Rzecznikowi Praw Obywatelskich w dniu 9 listopada 2020 roku. Na wstępie chciałbym zaznaczyć, że działając na podstawie art. 14 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 roku o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r., poz. 627) Rzecznik może skierować wystąpienie do organu, organizacji lub instytucji, w których działalności stwierdził naruszenie wolności i praw człowieka i obywatela; wystąpienie takie nie może naruszać niezawisłości sędziowskiej.

Rzecznik Praw Obywatelskich podtrzymuje tym samym swoje stanowisko dotyczące niepokojącej praktyki polegającej na selektywnym publikowaniu stanowisk uczestników postępowań toczących się w Trybunale Konstytucyjnym. Informacje te oraz treści stanowisk są zamieszczane w niektórych przypadkach niestety w sposób arbitralny, zarówno w Biuletynie Informacji Publicznej, jak i na Internetowym Portalu Orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, co trudno racjonalnie wytłumaczyć. Nieopublikowane stanowiska uczestników postępowania przed TK najczęściej dotyczą tymczasem postępowań kluczowych dla praw obywateli i szeroko rozumianej opinii publicznej.

Należy wyraźnie podkreślić, iż zgodnie z art. 73 ust. 1 zd. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 2393; dalej jako: ustawa o TK) akta sprawy rozpoznawanej przed Trybunałem są jawne. Jawność ta obowiązuje niezależnie od decyzji Trybunału dotyczącej wyboru formy dostępu do dokumentów zawartych w aktach sprawy Trybunału. W odpowiedzi skierowanej do Rzecznika nie wskazano, jaka z możliwych form udostępnienia została wybrana i jest w praktyce stosowana przez Trybunał. Szczególnie w obecnej sytuacji epidemii, na co wielokrotnie wskazano w odpowiedzi skierowanej do Rzecznika, fizyczny dostęp do akt może wiązać się ze zwiększeniem zagrożenia zdrowia pracowników Trybunału, jak i obywateli. Jak wynika również z odpowiedzi, w części dotyczącej próby wglądu w akta pracowniczkę Biura RPO, ustalenie terminu wiąże się w obecnej sytuacji z szeregiem dodatkowych obowiązków po stronie Trybunału, bowiem obecna sytuacja nakłada na TK rygory sanitarne (dezynfekcja pomieszczenia, przygotowanie stosownego miejsca zapewniającego dystans między pracownikiem sekretariatu BSP TK a osobą z zewnątrz, również dotyczy to odpowiedniego zabezpieczenia samych akt). W praktyce zaś oznacza to, że wgląd w akta wiąże się z opóźnieniem oraz potencjalnym narażeniem zdrowia obywatela i pracowników Trybunału. W szczególności ten drugi aspekt może prowadzić do decyzji o niepodejmowaniu próby wglądu w akta, a tym samym do zniechęcenia obywateli do korzystania z konstytucyjnie zagwarantowanego prawa do informacji. Dlatego też należy stwierdzić, że obowiązek publikacji nie powinien zostać wyłączony w związku z istnieniem możliwości wglądu w akta.

Warto również wskazać, że ewentualne skorzystanie przez obywatela z procedury zwrócenia się o udostępnienie na wniosek kopii, odpisów lub wyciągów z akt, o ile dokumenty te nie zostały opublikowane na stronie internetowej TK, wymaga wniesienia opłaty ustalonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 785 ze zm.). Jest to zatem kolejne utrudnienie, które może prowadzić do ograniczenia prawa obywateli do informacji publicznej oraz przełożyć się na faktyczną jawność postępowań przed TK.

Ponownie zatem Rzecznik pragnie przypomnieć istotę udostępniania stanowisk stron biorących udział w postępowaniach przed Trybunałem Konstytucyjnym. Zagadnienie

publikacji stanowisk w Biuletynie Informacji Publicznej Trybunału Konstytucyjnego należy bowiem postrzegać wielowątkowo. Ma ono bowiem bezpośredni wpływ na poszanowanie szeregu praw i wolności zagwarantowanych obywatelom w Konstytucji RP. Art. 54 Konstytucji RP stanowi, że każdemu zapewnia się wolność pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. Z kolei art. 61 Konstytucji RP gwarantuje dostęp do informacji publicznej: obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Pojęcie władzy „publicznej” w rozumieniu konstytucyjnym obejmuje wszystkie władze publiczne – władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą – w tym także Trybunał Konstytucyjny. Istnienie szczególnej regulacji dotyczącej form udostępniania akt przez Trybunał nie wyłącza konstytucyjnego prawa do informacji. Forma taka nie może prowadzić do ograniczenia praw obywateli w sposób niezgodny z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Konstytucja RP, gwarantując obywatelom prawo do uzyskiwania informacji publicznej obejmuje nim dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów (art. 61 ust. 2). Podstawą dla objęcia zakresem prawa do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne, a do takich organów z pewnością należy zaliczyć sądy i trybunały oraz osoby wchodzące w ich skład, stanowisk wydawanych przez organy publiczne w ramach postępowań toczących się przed Trybunałem Konstytucyjnym jest przede wszystkim wykonywanie przez Trybunał Konstytucyjny władzy sądowniczej, a tym samym bezpośrednie stosowanie do jego prac art. 61 Konstytucji RP, który dotyczy bez wątpienia wszystkich organów władzy publicznej

W świetle powyższego należy uznać, że informacja o przebiegu postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym powinna odpowiadać wskazanym wyżej wymogom wynikających z konstytucyjnego prawa do informacji jak i ustawowej zasady jawności. Co więcej, w ocenie Rzecznika, informacja o stanowiskach, zajmowanych przez uczestników postępowań, w szczególności przez organy państwowe, takie jak Sejm RP lub Prokuratura Generalna, przed Trybunałem Konstytucyjnym, mają charakter informacji publicznej. **Brak informacji o stanowisku obligatoryjnego uczestnika postępowania przed TK na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Trybunału Konstytucyjnego stanowi więc albo informację o nie zajęciu stanowiska w postępowaniu przed Trybunałem – co**

oznaczałoby naruszenie ustawy o TK przez takiego uczestnika – albo jest przejawem naruszenia własnej ustawy, tj. ustawy o TK, przez Trybunał Konstytucyjny w zakresie ustawowego obowiązku publikacji stanowisk w ramach postępowania.

Ze względu na funkcję, jaką pełni Trybunał Konstytucyjny w demokratycznym państwie prawa w Polsce oraz z uwagi na konieczność realizacji prawa obywateli do informacji publicznej, w szczególności w obecnej sytuacji epidemii, praktyka niepublikowania stanowisk przez Trybunał Konstytucyjny nie znajduje prawnego uzasadnienia, a więc stanowi nieproporcjonalne ograniczenie prawa do informacji publicznej (art. 61 Konstytucji RP) oraz wolności pozyskiwania i rozpowszechniania informacji (art. 54 Konstytucji RP).

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie z upoważnienia RPO/